

УДК 94 (430)321.72/2025

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2025-30-7>

Кудряченко А.І.

<https://orcid.org/0000-0002-3833-989X>

Мартинов А.Ю.

<https://orcid.org/0000-0002-9802-5980>

ВИБОРИ НІМЕЦЬКОГО БУНДЕСТАГУ 2025 Р.: ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНІ І ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ

У статті проаналізовані особливості дострокових виборів німецького бундестагу 23 лютого 2025 р. Достроковість виборів була обумовлена розпадом коаліції соціал-демократів, партії зелених і партії вільних демократів. Метою статті є дослідження внутрішньополітичних і зовнішньополітичних наслідків виборів бундестагу. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, проблемно-хронологічному, історико-порівняльному методах. Наукова новизна статті обумовлена висвітленням політичної розстановки сил у бундестазі після виборів та їхнього впливу на внутрішньополітичні і зовнішньополітичні аспекти розвитку Німеччини. У висновках зазначається, що німецька політика «застрягла» між політикою цінностей і політикою інтересів. Німецькі ліві і праві популісти, які опинились за межами правлячої коаліції, солідарні щодо недопущення нової війни з Росією. Німецькі громадяни, які сповідують іслам, на цих виборах голосували за Ліву партію, соціал-демократів і «Союз Сари Вагенкнехт». Коаліційні переговори ускладнювались очікуванням рецесії світової економіки. Це ускладнювало реіндустріалізацію німецької економіки. Коаліційна угода ґрунтувалась на поміркованих реформах, обмеженні міграції, кейнсіанських методах промислової політики. Чимало задач коаліційної політики не деталізовані та їхня умовна реалізація відкладалась до закінчення легіслативного періоду діяльності християнських демократів, християнсько-соціального союзу і соціал демократів на чолі федерального уряду Німеччини.

Ключові слова: бундестаг, Християнсько-політичний союз, Християнсько-соціальний союз, Соціал-демократична партія Німеччини, партія «Альтернатива для Німеччини», партія зелених, Ліва партія, Федеративна Республіка Німеччина.

6 листопада 2024 р. внаслідок розбіжностей щодо скасування «боргового гальма» та пріоритетів відновлення оборонної спроможності ФРН розпалася «світлофорна коаліція» соціал-демократів, партії зелених і вільних демократів. Це обумовило потребу отримання нової представницької демократичної легітимності за допомоги позачергових виборів бундестагу. Не менш вагомими аргументами на користь перезавантаження німецької федеральної влади були пов'язані із потребами реагування на обрання 47-м президентом США Д. Трампа, яка обрав курс на розрив із Євросоюзом та скорочення американської військової присутності в Німеччині.

23 лютого 2025 р. громадяни ФРН старші за 18 років обрали новий склад бундестагу 21-го скликання. Обрали вже не 733, а 630 депутатів: 299 були обрані за мажоритарними виборчими округами, решта за партійними списками

з прохідними 5% голосів. На 630 місць в бундестазі претендували 4506 кандидатів від 29 партій [1, s. 1]. Виборча кампанія поляризує політичні сили у боротьбі за голоси виборців. Електоральний процес був цікавий з точки зору загальних тенденцій постмодерної політичної трансформації. Постмодерн «розмив» класичні ідеології. Немає «класичних» лібералів чи консерваторів. Так само нівелювались великі соціальні групи, здатні вести себе «класово» організовано. Суспільство атомізувалось, деіндустріалізувалось у напрямі інформаційного суспільства, коли люди мають багато вільного часу, здійснюють активні комунікації і мають значну соціальну мобільність. Постмодерна політика дедалі частіше функціонує не за принципом територіальної, а мережевої організації. Зазначені тенденції були підтверджені перебігом виборчої кампанії і до певної міри результатом електорального вибору.

Метою статті є аналіз виборів бундестагу 2025 р. у контексті внутрішньополітичних і зовнішньополітичних процесів.

Автори статті досліджували тенденції електоральних процесів у Німеччині. Зокрема, досліджені виборчі кампанії 2005-2022 рр., які визначали параметри коаліцій на федеральному рівні [2; 3; 4]. Значна увага передумовам і проведенню дострокових виборів 23 лютого 2025 р. приділена у публікаціях профільного німецького видання «Das Parlament». Хельмут Штольтернберг в своїй статті зазначає, що модель парламентських виборів за партійними і мажоритарними списками є оптимальною для федерації [5, s. 1]. Юлія Райшенбах розглядала розпад «світлофорної коаліції» (соціал-демократів, зелених і вільних демократів) як реакцію на перемогу Д. Трампа на президентських виборах у США [6, s. 1]. Крістіна Хольц-Бача проаналізувала тактику вільних демократів, які спровокували дострокові вибори, намагаючись змінити коаліційну політику [7, s. 1]. Марсель Левандовській дослідив виборчу тактику популістських партій [8, s. 1].

Клаудія Гацка в статті «Політична комунікація між виборцями і вибраними» наголошує на важливості виборчих процедур як зворотного зв'язку між владою і виборцями [9, s. 1]. У січні 2025 р. спеціальний номер «Aus Politik und Zeitgeschichte» був присвячений виборчій кампанії до бундестагу. Пауль Нольте проаналізував причини низької залученості виборців до заходів виборчої кампанії [10, s. 1]. Ізабель Хайнеманн дослідила проблему представлення в політиці жінок і молоді [11, s. 1]. Катя Муньос вважає особливістю виборчої кампанії 2025 р. маніпуляцію за допомоги штучного інтелекту соціальними мережами [12, s. 1].

Передвиборча програма ХДС-ХСС передбачала знизити податки, скасувати податок на солідарність на користь східних федеральних земель. Програма виключила скорочення пенсій, але авансувалося скорочення по програмі «Bürgergeld». Обіцяно витратити більше грошей на поліцію та армію,

продовжити підтримку України, зробити жорсткішими правила надання притулку в Німеччині.

Соціал-демократи пропонували стимулювати зростання економіки за рахунок підвищення мінімальної заробітної плати, підвищення податків на багатих. Бізнесу обіцяли повернення податків за інвестиції. Есдеки обіцяли зменшити ціну на електроенергію та обмежити орендну плату. Ключовий пункт програми СДПН це скасування «боргового гальма», яке у листопаді 2024 р. розвалило «світлофорну коаліцію». Витрати на оборону есдеки пропонували залишити на рівні 2% ВВП.

Партія «Альтернатива для Німеччини» пропонувала вийти з Євросоюзу, замість євро повернути німецьку марку. Політики «АдН» пропонували відмовитись від закриття теплових станцій, укласти газову угоду з РФ та відновити роботу атомних станцій. Пропонувалося збільшити видатки на оборону, скасувати санкції проти РФ та заборонити Україні вступати в ЄС і НАТО. У міграційній політиці «АдН» пропонували висилати нелегальних біженців та відновити контроль по периметру кордонів.

Вільні демократи пропонували скасувати податок на солідарність, зменшити корпоративні податки. Лідери ВДП пропонували, аби пенсійні фонди інвестували гроші на фондовому ринку і за рахунок дивідендів виплачували пенсії. Вільні демократи, на відміну від СДПН, виступали за збереження «боргового гальма».

Партія Зелених пропонувала виборцям обрати більше пільг і виплат за рахунок збільшення податків на багатих. Як вільні демократи, зелені теж за виплату пенсій із дивідендів з біржової гри пенсійних фондів. Це були «пенсії казино». За рахунок податків на викиди вуглецю зелені пропонують оплачувати пільги.

Підкреслимо, що експерт «Chatham House» Мішель Пейс, проаналізувавши перебіг виборчої кампанії, наголосила, що міграційне питання стало ключовим для політичної дискусії [13, р. 1].

6 листопада 2024 р. відбулася відставка міністра фінансів К. Лінднера. Вільні демократи були проти відмови від боргового гальма. Соціал-демократи заперечували скорочення можливостей соціальної держави. Зелені були проти відмови від «екологічного переходу» [14, s. 1]. Несумісні цілі поховали коаліцію. 15 січня 2025 р. канцлер О. Шольц поставив на голосування питання вотуму недовіри уряду. Вихід зі складу уряду міністрів вільних демократів зробив внутрішньополітичну кризу невідворотною [15, s. 1]. Допускали, що Мерц поверне християнських демократів до консервативних традицій часів Гельмута Коля [16, s. 1]. На уїк-енд 9 листопада 2024 р. О. Шольц не виключав винесення питання вотуму довіри уряду до Різдва [17, s. 1]. Стало зрозуміло, що дострокові вибори бундестагу мали відбутись 23 лютого 2025 року [18, s. 1].

На старті виборчої кампанії стрімко зростав рейтинг партії «Альтернатива для Німеччини», хоча великою була ймовірність продовження її перебування в

політичній ізоляції принаймні на федеральному рівні. В Баден-Вюртембергу згадану партію визнали правоекстремістською та поставили під нагляд [19, s. 1]. Депутати бундестагу звернулись до Конституційного суду з пропозицією заборонити партію «Альтернатива для Німеччини» [20, s. 1]. Але це тільки консолідувало навколо цієї партії виборців, які були мотивовані до голосування протесту.

Посиливалась боротьба за право балотуватись на посаду канцлера від соціал-демократів між О. Шольцем і міністром оборони Б. Пісторіусом [21, s. 1]. 16 листопада 2024 р. відбувся федеральний з'їзд партії зелених. Новими лідерами стали Франціска Брантнер і Фелікс Банасчак [22, p. 1]. Кандидатуру на посаду канцлера соціал-демократи визначили на з'їзді 11 січня 2025 року [23, s. 1].

20 листопада 2024 р. в Тюрінгії ХДС, СДПН і «Союз Сари Вагенхнехт» були близькі до створення коаліції, аби ізолювати «Альтернативу для Німеччини» [24, s. 1]. Відкритим було питання, хто саме О. Шольц чи Б. Пісторіус може бути зручнішим для коаліційних переговорів навесні 2025 року [25, s. 1]. 21 листопада 2024 р. Б. Пісторіус відмовився від балотування на посаду канцлера [26, s. 1]. 30 листопада 2024 р. О. Шольц на передвиборчій конференції соціал-демократів зазначив, що безпека Німеччини не може бути грою у російську рулетку.

Вільні демократи сподівались, що після дострокових виборів 23 лютого 2025 р. вони будуть ближчими до коаліції із християнськими демократами порівняно із партією зелених [27, s. 1]. 7 грудня 2024 р. партія «Альтернатива для Німеччини» висунула А. Вайдль претендентом на посаду канцлера [28, s. 1]. Показово, що лідер вільних демократів К. Лінднер зазначав, що коаліція ХДС і Вільних демократів дасть можливість побудувати місток до виборців «Альтернативи для Німеччини» [29, s. 1].

Вже 8 грудня 2024 р. в Тюрінгії земельну правлячу коаліцію створили християнські демократи, соціал-демократи і «Союз Сари Вагенхнехт». 11 грудня 2024 р. О. Шольц офіційно запропонував 16 грудня проголосувати вотум довіри його уряду [30, s. 1]. Шольц заявив, що не буде віце-канцлером у Мерца в разі формування нової великої коаліції [31, s. 1]. «Союз Сари Вагенхнехт» висунув свою лідерку претендентом на посаду канцлера [32, s. 1].

16 грудня 2024 р. бундестаг проголосував питання заяви О. Шольца про відставку. За це було 394 депутати, проти 207, натомість 116 депутатів утримались [33, s. 1]. 20 грудня 2024 р. президент Ф.-В. Штайнмайер прийняв канцлера О. Шольца та заявив про розпад бундестагу 27 грудня 2024 року [34, s. 1]. Помітний вплив на суспільні настрої мала низка терористичних актів у німецьких містах.

20 грудня 2024 р. 50-річний виходець із Саудівської Аравії, який у Тюрінгії з 2006 р. працював психіатром, здійснив у Магдебурзі теракт на різдвяному ярмарку. Внаслідок наїзду вантажівки загинули п'ятеро людей і понад

200 громадян були поранені [35, s. 1]. Напередодні цього теракту соратник Трампа Ілон Маск у своїй соціальній мережі «X» написав, що Німеччину може врятувати тільки партія «Альтернатива для Німеччини» [36, s. 1]. Терористичний акт ще більше загострив питання міграції в передвиборчій кампанії.

27 грудня 2024 р. президент ФРН Ф.-В. Штайнмайєр розпустив бундестаг та офіційно призначив дострокові вибори на 23 лютого 2025 року [37, s. 1]. Шольц критикував Ілона Маска за підтримку на виборах партії «Альтернатива для Німеччини» [38, s. 1]. Олаф Шольц зробив тему скасування обмежень на право уряду брати в борг ключовою для виборчої кампанії. Опоненти почали його називати «канцлер боргів» [39, s. 1].

9 січня 2025 р. Ілон Маск особисто рекламував кандидатку партії «Альтернатива для Німеччини» Алісу Вайдель, що ображало німецьких ліберальних демократів [40, s. 1]. А. Вайдель у прямому діалозі з І. Маском вітала його підтримку німецького націонал-консерватизму [41, s. 1].

Кандидат від ХДС на посаду канцлера Ф. Мерц не виключав збільшення оборонних видатків ФРН на 5% ВВП, що до 2030 р. мало сприяти зростанню на 2% ВВП ФРН [42, s. 1]. Ключовою зовнішньополітичною ідеєю виборчої кампанії партії «Союз Сари Вагенкнехт» стала пропозиція відновити імпорту газу з Росії [43, s. 1]. Цей підхід суперечив прагненню адміністрації Д. Трампа продавати Німеччині більше американського скрапленого газу.

11 січня 2025 р. на перевиборчому з'їзді партії «Альтернатива для Німеччини» оголошується ключове положення програми про вихід ФРН із Євросоюзу. Було засновано нову молодіжну організацію партії. Також артикулювалася обіцянка, що у випадку приходу партії до влади, буде відновлено роботу «Північного потоку» [44, s. 1]. Партійці наголошували, що ісламизм це не багатокультурний фольклор, а загроза безпеці Німеччини.

13 січня 2025 р. «Союз Сари Вагенкнехт» провів передвиборчий з'їзд у Бонні. За мету було визначено проходження до нового складу бундестагу. Партійний фонд можна було створити у разі триразового проходження до парламенту [45, s. 1]. Канцлер О. Шольц обіцяв уникнути збільшення пенсійного віку попри тривалу стагнацію німецької економіки. Це було важливо, зважаючи на вікову структуру німецького електорату, в якій переважали люди старшого віку [46, s. 1].

Загалом участь у виборах брали 41 німецька партія, багато з яких було утопічно розглядати навіть як політичні стартапи [47, s. 1]. Це навіть ставило під питання ступінь консолідованості німецької демократії. Зелені критикували плани Ф. Мерца щодо збереження німецької металургії, без чого неможливо вести мову про відродження оборонної промисловості [48, s. 1]. На такому тлі передвиборчої кампанії генеральний секретар вільних демократів М. Бушман називав гіпотетичну коаліцію ХДС-ХСС – Вільні демократи «німецькою мрією» [49, s. 1]. О. Шольц також протиставляв себе Ф. Мерцу. Християнські

демократи стверджували, що в питанні допомоги Україні Шольц грає «крапленими картами» [50, s. 1]. Очікували на російське гібридне втручання у виборчу кампанію до бундестагу.

21-22 січня 2025 р. канцлер О. Шольц провів свою ексклюзивну виборчу кампанію на «Давоському економічному форумі». В баварському місті Ашаффенбург у міському парку афганець зарізав двох дітей і 41-річного чоловіка, який намагався їх захистити. Це максимально загострило питання міграційної політики [51, s. 1]. Кандидатка партії «Альтернатива для Німеччини» А. Вайдель вимагала телевізійних дебатів з Ф. Мерцем. Вважалося, якщо добре налякати виборця, йому можна «продати» будь що. Р. Хабек ідентифікував партію зелених як «глибоко ліву», що ускладнювало для християнських демократів можливість створення із зеленими нової коаліції [52, s. 1].

24 січня 2025 р. Ф. Мерц запропонував закрити кордони Німеччини для нелегальних мігрантів та депортувати тих, хто скоює злочини. Це розглядалось як випробування для есдеків, вільних демократів і зелених на спроможність створити коаліцію з ХДС [53, s. 1]. Кандидат зелених на посаду канцлера Р. Хабек звинуватив Мерца у перехопленні порядку денного «Альтернативи для Німеччини» в міграційному питанні [54, s. 1].

Німецькі політологи розглядали пропозицію про заборону діяльності партії «Альтернатива для Німеччини» як визнання поразки демократичної республіки [55, s. 1]. 26 січня 2025 р. на з'їзді партії зелених Р. Хабек лякав виборців тим, що Мерц нібито буде готовий створити більшість із «Альтернативою для Німеччини» [56, s. 1]. Показово, що «Союз Сари Вагенкнехт» балансував на межі п'ятивідсоткового бар'єру проходу до бундестагу. Після різанини в Ашаффенбурзі Ф. Мерц, за прикладом Трампа, радикалізував свою риторику щодо вислання мігрантів [57, s. 1]. Партія зелених запекло конкурувала із соціал-демократами за можливість представляти електоральний «демократичний центр». «Союз Сари Вагенкнехт» втрачав виборців на користь партії «Альтернатива для Німеччини». На фініші стрімкої виборчої кампанії Вільні демократи, Ліві, «Союз Сари Вагенкнехт» балансували на межі 5% електорального бар'єру.

Мерц пропонував абстрактне гасло: «За країну, якою можна буде пишатись». О. Шольц конкретно обіцяв «безпеку і стабільні пенсії» [58, s. 1]. Наприкінці січня 2025 р. актуалізувалась дискусія щодо бідності в Німеччині. Статистика свідчила, що за розрахунку 1378 євро на місяць прожиткового мінімуму для одинаків за цією межею в 2023 р. було 12,1 млн. німців (14,4% населення), а в 2024 р. за межею бідності були 13,1 млн. німців (15,5%) [59, s. 1]. Цей електорат переважно обирав партію «Альтернатива для Німеччини».

Канцлер ФРН в 2005-2021 рр. А. Меркель дистанціювалась від Ф. Мерца щодо жорсткішою антиміграційної політики, хоча Мерц зазначав, що він шукає більшість винятково в демократичному центрі німецької політики. Кельнський

«Rheingold-Institute» у доповіді щодо психології виборчої кампанії 2025 р. звернув увагу на вразливість німецької колективної свідомості, яка балансує між «Brandmauer» (стіна проти партій, які підривають демократичний консенсус) і «Staumauer» (блокування стелі підняття боргу) [60, s. 1]. Бундестаг 20-го скликання 31 січня 2025 р. так і не проголосував за відновлення постійного прикордонного контролю за периметром кордонів, що суперечило зобов'язанням ФРН по Шенгенському простору [61, s. 1]. Соціологічні опитування свідчили, що вирішальний голос на виборах матимуть німці старшого віку. Партія зелених критикувала «Альтернативу для Німеччини» за радикальний перегляд екологічної політики. Партія «Союз Сари Вагенкнехт» продовжила балансувати на межі прохідного бар'єру, що спонукало С. Вагенкнехт зазначати, що її політична кар'єра залежить від результату виборів [62, s. 1].

Частина німецьких євреїв висловлювала стурбованість, що Мерц використовує в міграційних питаннях риторику партії «Альтернатива для Німеччини» [63, s. 1]. «Альтернатива для Німеччини» вважала, що «демократичні партії» в питаннях міграційної політики та війни в Україні мають перейти від політики цінностей до політики інтересів.

Провідні політики використовували телевізійні дебати в боротьбі за голоси виборців, які ще не визначились, за кого голосувати. Для потенційної коаліції християнських демократів і вільних демократів могло не вистачити проходження ВДП електорального бар'єру. Вільні демократи виключили можливість коаліції із зеленими, лівими, «альтернативною» і «союзом Сари Вагенкнехт». Вони наполягали на податковій реформі, економічному повороті кліматичної нейтральності не раніше 2050 року [64, s. 1]. ХДС і ХСС в розпал виборчої кампанії не визначились, хто є більш прийнятним коаліційним партнером соціал-демократи чи зелені. «Непримиренні» між собою ліві і праві пацифісти з «Лівої партії», «Союзу Сари Вагенкнехт» і «Альтернативи для Німеччини» солідаризувались у питанні «ніколи знову не воювати з Росією» [65, s. 1].

9 лютого 2025 р. відбулися перші телевізійні дебати О. Шольца і Ф. Мерца. Це викликало невдоволення інших суб'єктів виборчих кампаній. Більшість глядачів дебатів вважала, що вони закінчилися внічию [66, s. 1]. Прихильники СДПН і ХДС вважали за підсумками дебатів, що кращим варіантом була б нова «велика коаліція». Але це не відповідало логіці виборчої кампанії, яка вимагала, аби провідні кандидати відрізнялись один від одного в очах виборців. Тому Мерц і Шольц активізували взаємну критику.

13 лютого 2025 р. 24-річний афганець скоїв наїзд на 28 людей на вулицях Мюнхена [67, s. 1]. Це піднімало рейтинг партії «Альтернатива для Німеччини». Представники демократичного центру закликали один одного пам'ятати про уроки історії Веймарської республіки. Більшу частину виборців становили німецькі громадяни пенсійного або перед пенсійного віку. Але

партійні програми не обіцяли конкретику щодо вирішення їхніх проблем, що обумовлювалося непевністю німецьких економічних перспектив.

20 лютого 2025 р. відбулися останні дебати О. Шольца і Ф. Мерца. Жодній стороні, як свідчили соціологічні опитування, не змінили до себе вже сформовані симпатії виборців [68, s. 1]. Провідні кандидати на посаду канцлера чітко не пояснили, за чий рахунок збільшуватимуться військові витрати. С. Вагенкнехт підтримала тезу віце-президента США Д. Венса, висловлену на «Мюнхенській конференції з питань міжнародної безпеки», що німецьке суспільство не є вільним [69, s. 1]. «Ліві», «Альтернатива для Німеччини», «Союз Сари Вагенкнехт» виступали проти навіть гіпотетичного розгляду питання щодо можливого направлення бундесверу у складі спільних європейських миротворчих сил на територію України у випадку укладення угоди про припинення вогню [70, s. 1]. Мерц вважав морально неприйнятною політику Трампа щодо досягнення угоди з Росією за рахунок України. Інтелектуали, які симпатизували партії «Альтернатива для Німеччини», наполягали на тому, що нехтування цією партією у створенні коаліції є тоталітарною практикою як твердження ніякої свободи ворогам свободи. Певна хаотичність і стрімкість виборчої кампанії не вплинули на стабільні партійні симпатії більшості німецьких виборців.

23 лютого 2025 р. німці обрали бундестаг 21-го скликання. ХДС-ХСС отримала 28,6% (в 2021 р. 24,1%), Альтернатива для Німеччини 20,8% (2021 р. 10,4%), Соціал-демократична партія Німеччини 16,4% (2021 р. 25,7%), Зелені 11,6% (2021 р. 14,7%), «Die Linke» 8,8% (2021 р. 4,9%), не подолали 5% бар'єр «Вільна демократична партія» 4,3% (в 2021 р. 11,4%), Союз Сари Вагенкнехт 4,9% (не вистачило 13400 голосів). Нині у бундестазі 630 місць. Для урядової більшості потрібно 316 депутатів. ХДС-ХСС – 216 місць, «Альтернатива для Німеччини» – 152, СДПН – 120, зелені – 85, Ліві – 64, одне мажоритарне місце за кандидатом фризької меншості у Шлезвігу Гольштейні від «Südschleswiche Wählerverband». Цікаво, як проголосували громадяни Німеччини, які сповідують іслам. Серед цього кластеру електорату за «Die Linke» голосували – 29%, за СДПН – 28%, за Союз Сари Вагенкнехт – 16%, за ХДС-ХСС – 12%, за «Альтернативу для Німеччини» – 6%, за інші партії – 4%. [71, s. 1].

Прискіпливий аналіз результатів позачергових виборів до Бундестагу засвідчує наявність політичного розколу країни, що зберігається. Навіть гірше, він посилюється. Про це свідчить факт того, що більшість виборців нових федеральних земель (колишня НДР) проголосували за АдН. Майже у всіх східнонімецьких округах, за винятком лише кількох у великих містах – Берліні та Лейпцигу, ця ультраправа партія посіла на виборах перше місце. А на півночі, у землі Мекленбург - Передня Померанія, за неї голосував приблизно кожен третій, а на південному сході, у деяких округах Саксонії, майже кожен другий.

Натомість на території західної Німеччини картина зовсім інша. Тут перше місце посів - з тим чи іншим відривом від інших партій – ХДС/ХСС, блок консервативних партій. Водночас у багатьох виборчих округах на перше місце вийшли соціал-демократи або «Союз 90/Зелені». АдН змогла вирватися вперед лише у двох округах – у Гельзенкірхені в промисловій Рурській області та в Кайзерслаутерні - в південно-західній землі Рейнланд-Пфальц, набравши майже по 25%. Інакше кажучи, на заході Німеччини фіксується набагато плюралістичніша картина, хоча за явного лідерства правого центру в особі блоку ХДС/ХСС, який і виграв загальнофедеральні вибори.

Більшість виборців на сході ФРН через три з половиною десятиліття після краху комуністичного правління прямо-таки «в єдиному пориві» проголосували за АдН – і тим самим за правий край політичного спектру. Ось і виходить, що об'єднана Німеччина на виборах 23 лютого 2025 р., виходячи із політичних уподобань виборців, фактично розділилася на дві частини, причому лінія розколу пройшла чітко за колишнім кордоном між ФРН і НДР. Відмінності між електоральними симпатіями виборців на сході та заході країни спостерігалися і в попередні роки, але вони жодного разу не були настільки очевидними та глибокими [72].

З цим феноменом пов'язаний і інший тривожний тренд, про який однозначно свідчать результати нинішніх виборів. У Німеччині явно прискорився процес поляризації суспільства: політичний центр слабшає, а радикальні популістські - як правий, так і лівий бік - посилюються. Причому цей тренд особливо виразно проявився знов-таки на сході, насамперед - у колишній столиці НДР. Берлін та інші великі міста різко пішли вліво. На сході Берліна сенсаційно перемогу здобула Ліва партія, набравши в окремих районах від 34 до майже 42%. У результаті загалом у Берліні, що має статус федеральної землі, «ліві» стали найсильнішою партією, набравши майже 20%. При цьому вони обігнали в столиці об'єднаної Німеччини і консерваторів із ХДС, і Зелених, і соціал-демократів, тобто і правих, і лівих центристів. Раніше таке становище було просто немислимим [73].

Тож у найбільшому місті та політичному центрі країни з населенням у 3,5 мільйона осіб кожен п'ятий виборець проголосував за партію, яку можна вважати як лівопопулістською, так і ліворадикальною. Водночас у східнонімецькій федеральній землі Бранденбург, що оточує Берлін, найсильнішою партією з 32,5% стала правопопулістська АдН. Все це є доволі яскравою ілюстрацією різкого посилення поляризації німецького суспільства.

Причому відбувається ця поляризація, природно, не тільки в східній Німеччині, просто там вона найбільш чітко виражена. Однак посилення Лівої партії спостерігається і в західній Німеччині. Так, у містах-мільйонниках Гамбурзі та Кельні ця партія набрала приблизно по 15% голосів, хоча загалом по країні її результат становить 8,8%. Тиждень Die Zeit, проаналізувавши результати виборів у десяти найбільших містах ФРН, а вони здебільшого

розташовані на заході країни, вказує, що раніше вони були оплотом Зелених, тепер вони голосують за «лівих» [72].

Тож відчутне суттєве послаблення політичного центру в Німеччині. А це веде до ще однієї поляризації всередині суспільства, оскільки посилює одвічні відмінності між містом і селом. Адже водночас у сільській місцевості та загалом у менших населених пунктах на заході ФРН помітно посилила позиції АдН. Те, що вона стала найсильнішою партією у двох західнонімецьких виборчих округах, уже згадувалося вище.

Однак проблема не стільки в особливо гучних електоральних успіхах АдН у кількох західнонімецьких містах, скільки в стійкому зростанні її популярності практично всюди на заході ФРН, інакше ця партія просто не змогла б на федеральному рівні подвоїти свій результат порівняно з виборами 2021 р. Адже в західній частині Німеччини приблизно вп'ятеро більше жителів, ніж у східній і відповідно голосуючих.

Про послаблення політичного центру та посилення правого і лівого політичного спектру переконливо свідчать дані приросту та втрати голосів порівняно з попередніми виборами до Бундестагу. Усі три партії лівоцентристської коаліції під керівництвом канцлера Олафа Шольца, яка досі правила, зазнали серйозних втрат. При цьому самими масштабними вони виявилися у його власної партії – СДПН: вона недорахувалася понад дев'ять відсоткових пунктів і в результаті отримала найгірший результат з 1949 року. А втрати лібералів Вільної демократичної партії призвели до того, що вона навіть не змогла подолати 5% бар'єр і тому не буде представлена в парламенті нового скликання. Понад 20% виборців втратила і партія «Союз 90/Зелені».

Проте кожен третій голос на цих виборах у Німеччині був відданий за партії популістів. Загалом популістську і радикальну Ліву партію підтримали приблизно 1,2 мільйона виборців, які раніше голосували за більш поміркованих лівих – соціал-демократів і Зелених.

Якщо ж підсумувати голоси, віддані за АдН (20,8%), Ліву партію (8,8%) і ССВ (4,97 %), то виходить, що кожен третій німецький виборець (34,57%) на виборах 23 лютого 2025 р. відвернувся від політичного центру і проголосував за правих або лівих популістів і радикалів. А у них у всіх, як зазначають оглядачі та експерти, чимало спільного: проросійська позиція, вороже ставлення до НАТО, скептичний підхід до Європейського Союзу і критика на адресу еліт[74].

У парламенті Німеччини цього скликання – п'ять фракцій. Перше засідання німецького бундестагу 21-го скликання відбулося за графіком 25 березня. Ця подія стала маркером для офіційного старту коаліційних переговорів. За німецькою конституцією партія переможниці виборів має два місяця на це. Але несподівано переговори, які стрімко стартували відразу після дострокових виборів, наštтовхнулись на різне бачення перспектив розвитку німецької економіки за нових умов. «Трампова несподіванка» щодо введення

протекціоністських митних тарифів обвалила курс акцій на біржах Європи. За прогнозами «Кільського інституту економіки» лише німецькі експортери в найближчий рік можуть зазнати збитків від американських митних тарифів майже на 200 мільярдів євро. Нагадаємо, що в бундестазі попереднього скликання німецькі партії домовились про зняття «боргового гальма» щодо фінансування оборонних та інфраструктурних потреб на суму майже 500 мільярдів євро. Однак очікування рецесії світової економіки ще більше ускладнили реалізацію цього проекту. Додаткові обтяження на німецьких коаліційних переговорах створювали протилежні побажання християнських демократів і соціал-демократів щодо соціальної та еміграційної політики. Християнські демократи наполягали на радикальному перегляді соціальної допомоги та за безумовне вислання мігрантів, які скоїли злочини. Обидві ці пропозиції не сприймалися соціал-демократами.

10 квітня 2025 р. було оголошено про підписання коаліційної угоди між християнськими демократами, християнсько-соціальним союзом і соціал-демократами. Прискоренню коаліційних переговорів сприяв «фактор Трампа». 7 квітня 2025 р. курс німецьких акцій на Франкфуртській біржі впав відразу на 10%. Так ринок відреагував на протекціоністські митні тарифи від Трампа. Складні коаліційні переговори ще більше ускладнились внаслідок негативних тенденцій на світовому ринку, зважаючи на експортний тип німецької економіки. Коаліційні партнери погодили, що оборонні видатки, які перевищать 1,5% ВВП, будуть звільнені від «боргового гальма». Створено позабюджетний фонд 500 млрд. євро на модернізацію інфраструктури терміном на 12 років. Зелені наполягли, що ці гроші мають витратитись на додаткові інвестиції, а не на поточні бюджетні видатки. На досягнення кліматичної нейтральності до 2045 р. мають піти 100 млрд. євро. Відсутність зелених у коаліції обумовлена потребами реіндустріалізації німецької економіки. Без німецької сталі важко вести мову про відновлення німецького військово-промислового комплексу. Якщо в 1990 р. в металургійній галузі було зайнято 175 тис. робітників, то в 2025 р. тільки 78 тис. робочих місць. У міграційній політиці потенційні коаліціанти відмовились від прискореного отримання громадянства за три роки. Згідно коаліційних домовленостей ХДС-ХСС отримали посаду канцлера, міністра внутрішніх справ, міністра закордонних справ, міністерство економіки та енергетики, міністерство у справах родини, міністерство охорони здоров'я, міністерство транспорту, міністерство науки і технологій, міністерство продовольства і сільського господарства, міністерство цифрової трансформації. Натомість соціал-демократи отримали міністерство фінансів, міністерство оборони, міністерство юстиції, міністерство економічного розвитку, міністерство охорони навколишнього середовища, міністерство житла і будівництва, міністерство праці і соціального захисту. Для соціал-демократів постала важка місія збереження ринкового соціального господарства. Коаліційна угода спирається на помірковані неоліберальні

реформи, обмеження міграційної політики та на кейнсіанські методи промислової політики. Чимало задач не деталізовані і відкладені на кінець періоду перебування при владі. Заходи будуть реалізовані за умов наявності фінансування. Коаліція отримала назву заради збереження стабільності. Фрідріху Мерцу залишилось зробити три кроки до омріяної посади канцлера. 144 сторінки коаліційної угоди мають бути затверджені трьома з'їздами: християнських демократів, християнсько-соціального союзу і соціал-демократів.

Зокрема, відкритим залишилось питання масштабів німецької військової допомоги Україні. У 2023-2024 рр. Україна використовувала для враження російських тилів британські ракети «Storm Shadow» і французькі ракети «Scalp», та запросила постачання німецьких ракет «Taurus». Тодішній німецький уряд на чолі з канцлером Олафом Шольцем був категорично проти, хоча міністр закордонних справ Аналена Бербок була за постачання ракет. Показово, що Фрідріх Мерц, перебуваючи в опозиції, закликав надати ракети Україні. Навіть більше, після ударів по енергетичній системі України, Мерц закликав висунути російським агресорам ультиматум щодо припинення цих ударів. А у випадку відмови надати ракети. За декілька тижнів до голосування бундестагу за обрання Мерца канцлером це питання знову актуалізувалось, особливо після російських варварських атак по цивільним у Кривому Розі та Сумах. Тому доцільно проаналізувати аргументи, які впливають на рішення щодо згаданих ракет. Ці аргументи мають військово-технічні, оперативно-тактичні, зовнішньополітичні і внутрішньополітичні аспекти.

З військово-технічних міркувань необхідно враховувати, що військово-оборонний комплекс Німеччини інтегрований у розподіл праці в рамках НАТО. Ракети «Taurus» є результатом кооперації та євроатлантичної солідарності між ФРН, США і Швецією. Відповідно для «експорту» ракет потрібна згода США. Зважаючи на актуальну позицію адміністрації Трампа щодо «не провокування» Росії до ескалації, такий дозвіл отримати складно. Розв'язана Трампом торговельна війна й без того зробила відносини ФРН і США непростими. Берлін мав враховувати плани Трампа щодо вивезення американської ядерної зброї і військового контингенту з німецької території. Однобічне рішення Мерца щодо постачання ракет могло б спровокувати гостру кризу у німецько-американських відносинах.

З оперативно-тактичних чинників зазначається, що понад три роки застосування російських ракет, а також ракет іранського і північно-кореєського виробництва проти України засвідчили, що вирішального військово-стратегічного ефекту ці атаки не мали. Звичайно, кількість ракет «Taurus», які перебувають на озброєнні бундесверу, є таємницею. Але хронічне недофінансування німецького оборонно-промислового комплексу навряд чи сприяло значній кількості їхнього виробництва. Уряд Шольца як «вирішальний» аргумент наводив факт, що введення координат ракет вимагає

присутності німецьких військових в Україні. Військове командування ФРН вимушено враховувати актуальну оперативно-тактичну ситуацію на Балтійському морі (навколо Калінінградської області) та протиракетного прикриття німецького військового контингенту в Литві. Також треба було враховувати, що на вересень 2025 р. планувалися масштабні російсько-білоруські військові навчання «Захід». Усі пам'ятають, чим завершилися аналогічні навчання «Захід-2022». Лукашенко анонсував завезення 150 тисяч пакистанських «гастарбайтерів» в Білорусь, що могло свідчити про реальну перспективу повторення кризи 2021 року із «біженцями» на білорусько-польському і білорусько-литовському кордонах. Тобто ситуація вимагає максимальної боєздатності бундесверу.

Зовнішньополітичні розрахунки обумовлені потребами зміцнення військового потенціалу Європейського Союзу. Мерц неодноразово наголошував, що Німеччина готова фінансувати розвиток французьких ядерних сил як заміну американській «ядерній парасольці» над Європою. У одній із модифікацій «Taurus» може бути носієм тактичної ядерної зброї. Тому скорочення запасів цих ракет напряму уразливо для безпеки Німеччини і Європи та потребує додаткових консультацій із союзниками.

Внутрішньополітичні причини мають також вагоме значення. Коаліційна угода «обійшла» гострі кути постачання ракет. Але зрозуміло, що це питання є «міною» під коаліцією заради стабільності. Проти постачання ракет не тільки коаліційні партнери християнських демократів – соціал-демократи, а й головна опозиційна сила «Альтернатива для Німеччини». «АдН» за посилення німецького оборонного потенціалу, але категорично проти прямого залучення ФРН до війни на стороні України. Тому Німеччини немає серед «коаліції бажаючих» ввести миротворчі війська в разі досягнення режиму припинення вогню. Також громадська думка ФРН розколота в питанні допомоги Україні. Гострими є питання соціального забезпечення українських біженців в Німеччині, тому додаткові витрати потребують попередньої інформаційно-роз'яснювальної роботи з німецьким суспільством.

Співвідношення місії і функцій державних інститутів можна розглядати як співвідношення стратегії і тактики. У домодерні часи політика була сакральною і табуованою. Своєрідним «кодуванням» місії політичного інституту можна вважати ідеологію, якою певний соціальний інститут користується. Ідеології не залишилось місця в постмодерному політичному протистоянні, де маємо справу з ідеологіями хамелеонів. Фактично це постмодерністський ідеологічний калейдоскоп. За модерних часів Християнство і Просвітництво мотивували до пошуку істини, розрізнення морального добра і зла, але постмодернізм і популізм перестають поважати ці цінності. Популізм здійснює делегітимізацію конституційно-правових і демократичних інститутів. Внаслідок цього відбувається ерозія інституційного порядку суспільства. Політичний популізм радикалізує постмодерн. В свою чергу постмодерн

просуває ідею, що факти спираються на інтерпретації і наративи. Тому факти не є точкою відліку. У цьому сенсі постмодерн радикально розходиться з класичними епістемологічними критичними установками епохи Просвітництва, тобто модерну. В постмодерні дискурс лише маскує пропагандистську риторичку влади. На заміну ідеологіям прийшли наративи. Наративи дають відповідь на «вічні» питання: хто ви (нарративна ідентичність), дає картину історії, дає можливість диференціювати глобальне і локальне, також наративи говорять у категоріях добра і зла. Тож наративи більш динамічні ніж ідеології. Наративи є інструментом медіакратії. Популістська політизація посилює процес деінституціоналізації.

Згадані тенденції відчутно впливатимуть на діяльність «коаліції за збереження стабільності» в 2025-2028 рр. У внутрішній політиці нинішнім коаліціантам доведеться зміцнювати «брандмауер» проти «Альтернативи для Німеччини». Цьому покликані будуть сприяти ефективна соціальна політика та політика щодо прискорення інтеграції емігрантів. У зовнішній політиці імперативом постає нагальна потреба зміцнювати оборонний потенціал ФРН і Євросоюзу та відповідні підходи щодо реагування на непрості євроатлантичні відносини за адміністрації 47-го президента США Д. Трампа.

Список використаних джерел та літератури

1. Hausding G. 4.506 Kandidaten wollen in den Bundestag. URL: <https://www.das-parlament.de/innenpolitik/kandidaten-wollen-in-den-bundestag.html>
2. Кудряченко А.І., Мартинов А.Ю. Глобальні виміри зовнішньої політики Німеччини (2005 – 2021 рр.): калейдоскоп подій. Монографія / ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ, 2022. 560 с.
3. Мартинов А.Ю. Вибори німецького бундестагу 2013 року у контексті сучасної політичної історії ФРН. *Україна – Європа – Світ*. 2014. № 13. С. 77-89.
4. Мартинов А.Ю. Вибори в бундестаг 2017 року у контексті новітньої політичної історії Німеччини. *Україна – Європа – Світ*. 2017. № 20. С. 176-187.
5. Stoltenberg H. So wird der Bundestag gewählt. URL: <https://www.das-parlament.de/innenpolitik/so-wird-der-bundestag-gewaehlt.html>
6. Reuschenbach J. Wahlkampf in Dauerschleife. Die Ampelkoalition, ihr Ende und dessen Folgen. URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558875/wahlkampf-in-dauerschleife/>
7. Holtz-Bacha Ch. Dauerstreit und Dauerwahlkampf. Ampelzoff als Interpretationsfolie und strategisches Instrument. URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558873/dauerstreit-und-dauerwahlkampf/>
8. Lewandowski M. Abgrenzung oder Anpassung? Zum Umgang mit populistischen Parteien. URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558874/abgrenzung-oder-anpassung/>
9. Gazka C. Politische Kommunikation zwischen Wählern und Gewählten. URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/parlamentarismus-2024/551995/politische-kommunikation-zwischen-waehlern-und-gewaehlten/>
10. Nolte P. Wahlkämpfe in Deutschland. Vom Engagement zur Distanzierung? URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558869/wahlkaempfe-in-deutschland/>

11. Heinemann I. Wir haben die richtigen Männer. Wahlkämpfe um die politische Repräsentation von Frauen in der jungen Bundesrepublik. URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558870/wir-haben-die-richtigen-maenner/>
12. Munios K. Systematische Manipulation sozialer Medien im Zeitalter der KI. Eine wachsende Bedrohung für die demokratische Meinungsbildung. URL: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558872/systematische-manipulation-sozialer-medien-im-zeitalter-der-ki/>
13. Pace M. German election: Far-right firewall weakens as immigration concerns take centre stage. URL: <https://www.chathamhouse.org/2025/02/german-elections-far-right-firewall-weakens-immigrations-concerns-take-centre-stage>
14. Scholz kündigt Vertrauensfrage an. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/ampel-for-dem-aus-scholz-entlasst-finanzminister-lindner>
15. Knauss F. Der halbe Regierungswechsel in der vollen Krise. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/groko-regierungswechsel-spd-merz-trump>
16. Boehme-Nessler V. Friedrich Merz als Kohl 2.0? URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/der-weg-zur-neuwahl-friedrich-merz-als-helmut-kohl-2.0>
17. Kanzler halt Vertrauensfrage vor Weihnachten für denkbar. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/neuwahlen-kanzler-scholz-erklaert-sich-in-tv-sendung-100.html>
18. Bundestagswahl soll am 23 Februar stattfinden. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/liveticker-zum-ampel-aus-einigung-auf-wahltermin-am-23-februar-faz-110093143.html>
19. Verfassungsschutz Baden-Württemberg darf AfD als rechtsextremistisch einstufen. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/baden-wuerttemberg-verfassungsschutz-darf-afd-beobachten-1101081658.html>
20. Brodkorb M. Correctiv – Angriff von Rechts. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/protokol-eines-internen-abgeordnetensprachs-zum-afd-verbot-correctiv-angriff-von-rechts>
21. SPD-Basis in Brandenburg hadert in der Kanzlerfrage. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/spd-basis-in-cottbus-hadert-mit-spitzen-kandidat-scholz-100.html>
22. Resing V. Make Green Great Again. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/greene-bundesparteitag-brantner-banaszak>
23. Sommer M. Scholz oder Pistorius? URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/spd-kanzlerkandidatur-scholz-oder-pistorius>
24. Brodkorb M. Erniedrige und Beleidigte. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/thuringe-landtag-umgang-mit-der-afd>
25. Knaus F. Die Wahrscheinlich für Pistorius als SPD Kanzlerkandidat steigt. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/spd-putsch-scholz-pistorius-kanzlerkandidat>
26. Mit der Sicherheit Deutschlands spiel man nicht Russisch Roulette. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl-2025-scholz-haelt-erste-wahlkampfsrede-110093143.html>
27. Lindner warnt «lieben Friedrich Merz» vor Nähe zu Habeck. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2024-faz-110093143.html>
28. AfD Vorstand nominiert Alice Weidel als Kanzlerkandidaten. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-afd-vorstand-nominiert-alice-weidel-als-kanzlerkandidaten-faz-110093143.html>
29. Bender J. «Schwarz-Gelb wäre eine Brücke zu gemäßigten AfD Wählern». URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl-erwartungen-an-merz-und-vorbild-milei-110165865.html>

30. Kanzler auf Aufruf und Wahlkämpfer. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/vertrauensfrage-scholz-wahlkampf-100.html>
31. Scholz: Würde unter Merz nicht Vize-Kanzler werden. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-scholz-wuerde-nicht-vizekanzler-unter-merz-werden-faz-110093143.html>
32. Wagenknecht wird Kanzlerkandidatin des BSW. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/wagenknecht-wird-kanzlerkandidatin-des-bsw-106.html>
33. Bundestag entzieht Kanzler Scholz das Vertrauen. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/wie-erwartet-abgewahlt-bundestag-entzieht-kanzler-scholz-das-vertrauen>
34. Steinmeier entscheidet am 27. Dezember über Auflösung des Bundestags. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-steinmeier-entscheidet-am-27-dezember-ueber-aufloesung-des-bundestags-faz-110093143.html>
35. Viele offene Fragen. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/anschlag-von-magdeburg-viele-offene-fragen>
36. Musk fordert Rücktritt von Kanzler. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/musk-wahl-scholz-magdeburg>
37. Steinmeier löst Bundestag auf und setzt Wahl für 23. Februar an. URL: <https://faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/steinmeier-setzt-newwahl-23-februar-an-110197365.html>
38. Bundesregierung kritisiert Musk für «versuchte Einflussnahme». URL: <https://www.faz.net/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-faz-110093143.html>
39. Brodtkorb M. Der Schuldenkanzler. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/wahlkampf-der-sozialdemokraten-schuldenkanzler-scholz-spd>
40. Hanselle R. Was das Valley wählen nennt. URL: <https://www.cicero.de/kultur/was-das-valley-waehlen-nennt>
41. Marquier A. Von Musk bis Fichte. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/interview-alice-weidel-elon-musk-afd>
42. Unions Kanzlerkandidat Merz weist Trumps Forderung nach 5 Prozent des BIP für Wehretat zurück. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/unions-kanzlerkandidat-merz-nach-5-prozent-des-bip-fuer-wehretat-zurueck-102.html>
43. BSW Spitze wird für Gas Importe aus Russland. URL: <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/wagenknecht-russland-gas-100.html>
44. Budras C. AfD schärft ihr «Dexit» Szenario. URL: <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/afd-schaerft-ihr-dexit-szenario-110226431.html>
45. Die Ruhe nach dem Sturm. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/bsw-parteitag-bonn-bundestagswahl-wagenknecht-fünf-prozent-wurde>
46. Scholz gegen weitere Anhebung des Rentenalters. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-scholz-gegen-weitere-anhebung-des-rentenalters-faz-110093143.html>
47. Wahlausschuss lässt 41 Parteien zur Bundestagswahl zu. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-wahlausschuss-laesst-41-parteien-zur-bundestagswahl-zu-faz-110093143>
48. Kritik an Merz Aussagen zur Zukunft der Stahlindustrie. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/kritik-an-merz-aussagen-zur-zukunft-der-stahlindustrie-102.html>
49. Eine Perspektive für Veränderung gibt es nur mit Schwarz-Gelb. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/fdp-generalsekretaer-marco-busckmann-interview>
50. Gross P. CDU: Scholz spielt bei Ukraine Milliarden mit falschen Karten. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-cdu-scholz-spielt-bei-ukraine-milliarden-falschen-karten-faz-110093143.html>

51. Esser H.M. Migrationspolitik nach Aschaffenburg. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/die-union-im-wahlkampf-migrationspolitik-nach-aschaffenburg>
52. Lohr J. Die Grünen bleiben eine zutiefst linke Partei – trotz Habeck. URL: <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/die-gruenen-bleiben-eine-zutiefst-linke-partei-trotz-habeck-110250515.html>
53. Merz will Ampel Parteien Migrationsanträge vorab geben. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-merz-will-ampel-parteien-migrationsantraege-vorab-geben-faz-110093143.html>
54. Schuller K. Ein Bundeskanzler kann sich nicht wie Victor Orban benehmen. URL: <https://www.faz.net/aktuell/bundestagswahl/ein-bundeskanzler-kann-sich-nicht-wie-victor-orban-benehmen-110253091.html>
55. Boehme-Nessler V. Parteiverbote Bankrotterklärung der demokratischen Republik. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/parteeiverbot-oder-politik/warum-parteeiverbot-eine-bankrotterlarung-der-demokratischen-poitik-sind>
56. Habeck warnt Merz vor Mehrheiten mit der AfD. URL: <https://www.deutschlandfunk.de/habeck-warnt-merz-vor-mehrheit-mit-der-afd-100.html>
57. Resing V. Donald Merz greift an. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/wahlkampf-der-cdu-donald-merz-greifr-an>
58. Knauss F. Der Wille zur Migrationswenden und die Brandmauer. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/umfragen-zur-migrationspolitik-zur-wende-und-die-brandmauer>
59. Millionen Deutsche sind armutgefährdet. URL: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/armut-deutschland-debatte-100.html>
60. Hanselle R. Deutschland kriegt Puls. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/rheingold-umfrage-brandmauer>
61. Knauss F. Viel Demokratie Pathos und am Ende keine mehr mit für das Merz Gesetz. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/kein-zur-zustrombegrenzung-viel-demokratie-pathos-und-am-ende-keine-mehrheit-fuer-das-merz-gesetz>
62. Wagenknecht: Wahl entscheidet «über meine politische Zukunft». URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestag/bundestagswahl-2025-wagenknecht-politische-zukunft-an-wahlerfolg-110276826.html>
63. Wyssuma M. Steile Moves von Merz und Merkel. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/bundestagswahl-warum-die-union-geschlossen-hinter-merz-steht-110280486.html>
64. Müller-Vogg H. Merz will den Liberalen Stimmen wegnehmen. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/cdu-gegen-fdp-merz-will-den-liberalen-wegnehmen>
65. Georgi O. Wie linke und rechte «Pazifisten» sich verbrüdern. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/putins-querfront-wie-sich-afd-bsw-und-die-linke-im-wahlkampf-verbruedern-110282673.html>
66. Marquier A. So lief das Fernsehduelle zwischen dem Kanzler und seinem Herausforderer. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/olaf-scholz-gegen-friedrich-merz-das-fernsehduell-in-der-live-kommentar>
67. Söder: Mutmaßlicher Anschlag muss Folgen haben. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/autofahrer-soll-ein-afghanischer-asylbewerber-sein-soder-mutmasslicher-muss-folgen-haben>
68. Marguier A. Polit-Trush ohne Erkenntnis gewinnt. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/bundestagswahl-kandidaten-in-fernsehen-polit-tresh-scholz-merz>

69. Wagenknecht: Deutschland «keine freie Gesellschaft». URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-wagenknecht-deutschland-keine-freie-gesellschaft-faz-110093143.html>
70. Stöber S. Ein Deal auf Kosten der Ukraine? URL: <https://www.tagesschau.de/ausland/amerika/trump-russland-ukraine-104.html>
71. Machtwechsel in Deutschland. URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/ticker-zur-bundestagswahl-2025>
72. Кудряченко А.І., Солошенко В.В. Політичні наслідки дострокових парламентських виборів у ФРН 23 лютого 2025 року. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/statti/politychni-naslidky-dostrokovykh-parlamentskykh-vyboriv-u-frn-23-liutoho-2025-roku.html>
73. Федотов М., Завгородня І. АдН перемогла на сході Німеччини, ХДС/ХСС - на заході. URL: <https://www.dw.com/uk/vibori-v-nimeccini-adn-peremogla-na-shodi-hdshss-na-zahodi/a-71729375?maca=ukr-rss-ukrnet-ukr-all-3816-xml>
74. Гудков А. Поляризація ФРН: розкол на схід і захід та підйом радикалів. URL: <https://www.dw.com/uk/polarizacia-frn-pisla-viboriv-rozkol-na-shid-i-zahid-ta-pidjom-radikaliv/a-71767356>

References

1. Hausding, G. *4.506 Kandidaten wollen in den Bundestag*. [Online]. Available from: <https://www.das-parlament.de/innenpolitik/kandidaten-wollen-in-den-bundestag.html> [In German].
2. Kudryachenko, A.I., Martynov, A.Yu. (2022). *Hlobal'ni vymiry zovnishn'oyi polityky Nimechchyny (2005 – 2021 rr.): kaleydoskop podiy. Monografiya / DU «Instytut vsesvtn'oyi istoriyi NAN Ukrayiny»*. Kyiv. [In Ukrainian].
3. Martynov, A.Yu. (2014). *Vybory nimets'koho bundestahu 2013 roku u konteksti suchasnoyi politychnoyi istoriyi FRN. Ukrayina – Yevropa – Svit*, 13, s. 77-89. [In Ukrainian].
4. Martynov, A.Yu. (2017). *Vybory v bundestah 2017 roku u konteksti novitn'oyi politychnoyi istoriyi Nimechchyny. Ukrayina – Yevropa – Svit*, 20, s. 176-187. [In Ukrainian].
5. Stoltenberg, H. *So wird der Bundestag gewählt*. [Online]. Available from: <https://www.das-parlament.de/innenpolitik/so-wird-der-bundestag-gewaehlt.html> [In German].
6. Reuschenbach, J. *Wahlkampf in Dauerschleife. Die Ampelkoalition, ihr Ende und dessen Folgen*. [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558875/wahlkampf-in-dauerschleife/> [In German].
7. Holtz-Bacha, Ch. *Dauerstreit und Dauerwahlkampf. Ampelzoff als Interpretationsfolie und strategisches Instrument*. [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558873/dauerstreit-und-dauerwahlkampf/> [In German].
8. Lewandowski, M. *Abgrenzung oder Anpassung? Zum Umgang mit populistischen Parteien*. [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558874/abgrenzung-oder-anpassung/> [In German].
9. Gazka, C. *Politische Kommunikation zwischen Wählern und Gewählten*. [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/parlamentarismus-2024/551995/politische-kommunikation-zwischen-waehlern-und-gewaehnten/> [In German].
10. Nolte, P. *Wahlkämpfe in Deutschland. Vom Engagement zur Distanzierung?* [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558869/wahlkaempfe-in-deutschland/> [In German].
11. Heinemann, I. *Wir haben die richtigen Männer. Wahlkämpfe um die politische Repräsentation von Frauen in der jungen Bundesrepublik*. [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558870/wir-haben-die-richtigen-maenner/> [In German].

12. Munios, K. *Systematische Manipulation sozialer Medien im Zeitalter der KI. Eine wachsende Bedrohung für die demokratische Meinungsbildung.* [Online]. Available from: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/wahlkampf-2025/558872/systematische-manipulation-sozialer-medien-im-zeitalter-der-ki/> [In German].
13. Pace, M. *German election: Far-right firewall weakens as immigration concerns take centre stage.* [Online]. Available from: <https://www.chathamhouse.org/2025/02/german-elections-far-right-firewall-weakens-immigrations-concerns-take-centre-stage> [In English].
14. Scholz kündigt Vertrauensfrage an. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/ampel-for-dem-aus-scholz-entlasst-finanzminister-lindner> [In German].
15. Knauss, F. *Der halbe Regierungswechsel in der vollen Krise.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/groko-regierungswechsel-spd-merz-trump> [In German].
16. Boehme-Nessler, V. *Friedrich Merz als Kohl 2.0?* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/der-weg-zur-neuwahl-friedrich-merz-als-helmut-kohl-2.0> [In German].
17. *Kanzler halt Vertrauensfrage vor Weihnachten für denkbar.* [Online]. Available from: <https://www.deutschlandfunk.de/neuwahlen-kanzler-scholz-erklaert-sich-in-tv-sendung-100.html> [In German].
18. *Bundestagswahl soll am 23 Februar stattfinden.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/liveticker-zum-ampel-aus-einigung-auf-wahltermin-am-23-februar-faz-110093143.html> [In German].
19. *Verfassungsschutz Baden-Württemberg darf AfD als rechtsextremistisch einstufen.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/baden-wuerttemberg-verfassungsschutz-darf-afd-beobachten-1101081658.html> [In German].
20. Brodkorb, M. *Correctiv – Angriff von Rechts.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/protokol-eines-internen-abgeordneten-sprachs-zum-afd-verbot-correctiv-angriff-von-rechts> [In German].
21. *SPD-Basis in Brandenburg hadert in der Kanzlerfrage.* [Online]. Available from: <https://www.deutschlandfunk.de/spd-basis-in-cottbus-hadert-mit-spitzen-kandidat-scholz-100.html> [In German].
22. Resing, V. *Make Green Great Again.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/greene-bundesparteitag-brantner-banaszak>
23. Sommer M. *Scholz oder Pistorius?* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/spd-kanzlerkandidatur-scholz-oder-pistorius> [In German].
24. Brodkorb, M. *Erniedrigte und Beleidigte.* URL: <https://www.cicero.de/innenpolitik/thuringen-landtag-umgang-mit-der-afd> [In German].
25. Knaus, F. *Die Wahrscheinlich für Pistorius als SPD Kanzlerkandidat steigt.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/spd-putsch-scholz-pistorius-kanzlerkandidat> [In German].
26. *Mit der Sicherheit Deutschlands spielt man nicht Russisch Roulette.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl-2025-scholz-haelt-erste-wahlkampfsrede-110093143.html> [In German].
27. *Lindner warnt «lieben Friedrich Merz» vor Nähe zu Habeck.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2024-faz-110093143.html> [In German].
28. *AfD Vorstand nominiert Alice Weidel als Kanzlerkandidaten.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-afd-vorstand-nominiert-alice-weidel-als-kanzlerkandidaten-faz-110093143.html> [In German].

29. Bender, J. «Schwarz-Gelb wäre eine Brücke zu gemäßigten AfD Wählern». [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl-erwartungen-an-merz-und-vorbild-milei-110165865.html> [In German].
30. Kanzler auf Aufruf und Wahlkämpfer. [Online]. Available from: <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/vertrauensfrage-scholz-wahlkampf-100.html> [In German].
31. Scholz: Würde unter Merz nicht Vize-Kanzler werden. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-scholz-wuerde-nicht-vizekanzler-unter-merz-werden-faz-110093143.html> [In German].
32. Wagenknecht wird Kanzlerkandidatin des BSW. [Online]. Available from: <https://www.deutschlandfunk.de/wagenknecht-wird-kanzlerkandidatin-des-bsw-106.html> [In German].
33. Bundestag entzieht Kanzler Scholz das Vertrauen. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/wie-erwartet-abgewahlt-bundestag-entzieht-kanzler-scholz-das-vertrauen> [In German].
34. Steinmeier entscheidet am 27 Dezember über Auflösung des Bundestags. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-steinmeier-entscheidet-am-27-dezember-ueber-aufloesung-des-bundestags-faz-110093143.html> [In German].
35. Viele offene Fragen. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/anschlag-von-magdeburg-viele-offene-fragen> [In German].
36. Musk fordert Rücktritt von Kanzler. [Online]. Available from: <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/musk-wahl-scholz-magdeburg> [In German].
37. Steinmeier löst Bundestag auf und setzt Wahl für 23 Februar an. [Online]. Available from: <https://faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/steinmeier-setzt-newwahl-23-februar-an-110197365.html> [In German].
38. Bundesregierung kritisiert Musk für «versuchte Einflussnahme». [Online]. Available from: <https://www.faz.net/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-faz-110093143.html> [In German].
39. Brodtkorb, M. Der Schuldenkanzler. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/wahlkampf-der-sozialdemokraten-schuldenkanzler-scholz-spd> [In German].
40. Hanselle, R. Was das Valley wählen nennt. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/kultur/was-das-valley-waehlen-nennt> [In German].
41. Marquier, A. Von Musk bis Fichte. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/interview-alice-weidel-elon-musk-afd> [In German].
42. Unions Kanzlerkandidat Merz weist Trumps Forderung nach 5 Prozent des BIP für Wehretat zurück. [Online]. Available from: <https://www.deutschlandfunk.de/unions-kanzlerkandidat-merz-nach-5-prozent-des-bip-fuer-wehretat-zurueck-102.html> [In German].
43. BSW Spitze wird für Gas Importe aus Russland. [Online]. Available from: <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/wagenknecht-russland-gas-100.html> [In German].
44. Budras, C. AfD schärft ihr «Dexit» Szenario. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/afd-schaerft-ihr-dexit-szenario-110226431.html> [In German].
45. Die Ruhe nach dem Sturm. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/bsw-parteitag-bonn-bundestagswahl-wagenknecht-funf-prozent-wurde> [In German].
46. Scholz gegen weitere Anhebung des Rentenalters. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-scholz-gegen-weitere-anhebung-des-rentenalters-faz-110093143.html> [In German].

47. *Wahlausschuss lässt 41 Parteien zur Bundestagswahl zu.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-wahlausschuss-laesst-41-parteien-zur-bundestagswahl-zu-faz-110093143> [In German].
48. *Kritik an Merz Aussagen zur Zukunft der Stahlindustrie.* [Online]. Available from: <https://www.deutschlandfunk.de/kritik-an-merz-aussagen-zur-zukunft-der-stahlindustrie-102.html> [In German].
49. *Eine Perspektive für Veränderung gibt es nur mit Schwarz-Gelb.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/fdp-generalsekretaer-marco-buschmann-interview> [In German].
50. Gross, P. CDU: Scholz spielt bei Ukraine Milliarden mit falschen Karten. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-cdu-scholz-spielt-bei-ukraine-milliarden-falschen-karten-faz-110093143.html> [In German].
51. Esser H.M. *Migrationspolitik nach Aschaffenburg.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/die-union-im-wahlkampf-migrationspolitik-nach-aschaffenburg> [In German].
52. Lohr, J. *Die Grünen bleiben eine zutiefst linke Partei – trotz Habeck.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/die-gruenen-bleiben-eine-zutiefst-linke-partei-trotz-habeck-110250515.html> [In German].
53. *Merz will Ampel Parteien Migrationsanträge vorab geben.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-merz-will-ampel-parteien-migrationsantraege-vorab-geben-faz-110093143.html> [In German].
54. Schuller, K. *Ein Bundeskanzler kann sich nicht wie Victor Orban benehmen.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/bundestagswahl/ein-bundeskanzler-kann-sich-nicht-wie-victor-orban-benehmen-110253091.html> [In German].
55. Boehme-Nessler, V. *Parteiverbote Bankrotterklärung der demokratischen Republik.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/parteiverbot-oder-politik/warum-parteiverbot-eine-bankrotterlarung-der-demokratischen-poitik-sind> [In German].
56. *Habeck warnt Merz vor Mehrheiten mit der AfD.* [Online]. Available from: <https://www.deutschlandfunk.de/habeck-warnt-merz-vor-mehrheit-mit-der-afd-100.html> [In German].
57. Resing, V. *Donald Merz greift an.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/wahlkampf-der-cdu-donald-merz-greiffr-an> [In German].
58. Knauss, F. *Der Wille zur Migrationswenden und die Brandmauer.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/umfragen-zur-migrationspolitik-zur-wende-und-die-brandmauer> [In German].
59. *Millionen Deutsche sind armutgefährdet.* [Online]. Available from: <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/armut-deutschland-debatte-100.html> [In German].
60. Hanselle, R. *Deutschland kriegt Puls.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/rheingold-umfrage-brandmauer> [In German].
61. Knauss, F. *Viel Demokratie Pathos und am Ende keine mehr mit für das Merz Gesetz.* [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/kein-zur-zustrombegrenzung-viel-demokratie-pathos-und-am-ende-keine-mehrheit-fuer-das-merz-gesetz> [In German].
62. *Wagenknecht: Wahl entscheidet «über meine politische Zukunft».* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestag/bundestagswahl-2025-wagenknecht-politische-zukunft-an-wahlerfolg-110276826.html> [In German].
63. Wyssuma, M. *Steile Moves von Merz und Merkel.* [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/bundestagswahl-warum-die-union-geschlossen-hinter-merz-steht-110280486.html> [In German].

64. Müller-Vogg, H. *Merz will den Liberalen Stimmen wegnehmen*. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/cdu-gegen-fdp-merz-will-den-liberalen-wegnehmen> [In German].
65. Georgi, O. *Wie linke und rechte «Pazifisten» sich verbrüdern*. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/putins-querfront-wie-sich-afd-bsw-und-die-linke-im-wahlkampf-verbruedern-110282673.html> [In German].
66. Marquier, A. *So lief das Fernsehduelle zwischen dem Kanzler und seinem Herausforderer*. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/olaf-scholz-gegen-friedrich-merz-das-fernsehduell-in-der-live-kommentar> [In German].
67. Söder: *Mutmaßlicher Anschlag muss Folgen haben*. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/autofahrer-soll-ein-afghanischer-asylbewerber-sein-soder-mutmasslicher-muss-folgen-haben> [In German].
68. Marguier, A. *Polit-Trush ohne Erkenntnis gewinnt*. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/bundestagswahl-kandidaten-in-fernsehen-polit-tresh-scholz-merz> [In German].
69. *Wagenknecht: Deutschland «keine freie Gesellschaft»*. [Online]. Available from: <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/liveticker-zur-bundestagswahl-2025-wagenknecht-deutschland-keine-freie-gesellschaft-faz-110093143.html> [In German].
70. Stöber, S. *Ein Deal auf Kosten der Ukraine?* [Online]. Available from: <https://www.tagesschau.de/ausland/amerika/trump-russland-ukraine-104.html> [In German].
71. *Machtwechsel in Deutschland*. [Online]. Available from: <https://www.cicero.de/innenpolitik/ticker-zur-bundestagswahl-2025> [In German].
72. Kudryachenko, A.I., Soloshenko, V.V. *Politychni naslidky dostrokovykh parlament-s'kykh vyboriv u FRN 23 lyutoho 2025 roku*. [Online]. Available from: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/statti/politychni-naslidky-dostrokovykh-parlamentskykh-vyboriv-u-frn-23-liutoho-2025-roku.html> [In Ukrainian].
73. Fedotov, M., Zavorodnya, I. *AdN peremohla na skhodi Nimechchyny, KHDS/KHSS - na zakhodi*. [Online]. Available from: <https://www.dw.com/uk/vibori-v-nimeccini-adn-peremogla-na-shodi-hdshss-na-zahodi/a-71729375?maca=ukr-rss-ukrnet-ukr-all-3816-xml> [In Ukrainian].
74. Hudkov, A. *Polyaryzatsiya FRN: rozkol na skhid i zakhid ta pidym radykaliv*. [Online]. Available from: <https://www.dw.com/uk/polarizacia-frn-pisla-viboriv-rozkol-na-shid-i-zahid-ta-pidjom-radykaliv/a-71767356> [In Ukrainian].

Kudryachenko A., Martynov A. German Bundestag Elections 2025: Domestic and Foreign Policy Consequences.

The article analyzes the features of the early elections of the German Bundestag on February 23, 2025. The elections were early, which was due to the collapse of the coalition of the Social Democrats, the Green Party and the Free Democrats. The purpose of the article is to study the domestic and foreign policy consequences of the Bundestag elections. The research methodology is based on the principles of historicism, problem-chronological, historical-comparative methods. The scientific novelty of the article is due to the coverage of the political alignment of forces in the Bundestag after the elections and their impact on the domestic and foreign policy aspects of Germany's development. The conclusions note that German politics is "stuck" between the politics of values and the politics of interests. German left and right populists, who found themselves outside the ruling coalition, are united in preventing a new war with Russia. German citizens who practice Islam voted for the Left Party, the Social Democrats and the Sarah Wagenknecht Alliance in these elections. Coalition negotiations were complicated by expectations of a global economic recession. This made it difficult to reindustrialize the German economy. The coalition agreement was based on moderate reforms, restrictions on migration, and Keynesian methods of industrial policy. Many of the coalition policy objectives were not detailed and their conditional implementation was postponed until the end of the

legislative period of the Christian Democrats, the Christian Social Union and the Social Democrats at the head of the German federal government.

Keywords: *Bundestag, Christian Political Union, Christian Social Union, Social Democratic Party of Germany, Alternative for Germany, Green Party, Left Party, Federal Republic of Germany.*